

Література

1. Teachhub: Незалежна освітня корпорація [Електронний ресурс] : [вебсайт]. – Електронні дані. – Координаційний центр з надання правової допомоги, 2012-2019. – Режим доступу: <https://teachhub.com/scho-take-dopovnena-realnist/> (дата звернення 21.11.2023). – Що таке доповнена реальність?

2. Magical Picture – service for creating photos that come to [Електронний ресурс] : [вебсайт]. – Електронні дані. – Режим доступу: [life!https://magical-picture.com/about](https://magical-picture.com/about). (дата звернення 21.11.2023).

ТЕОРІЯ КОЛЬОРІВ В АКВАРЕЛЬНОМУ ЖИВОПИСІ

Шерстнюк А. М.

Хмельницький національний університет

E-mail: sherstyniuka@khmnu.edu.ua

Теоретичні відомості про використання акварелі. У живописі аквареллю не використовуються біла та чорна фарби, абсолютно брудні фарби – суміш більше трьох кольорів. Переважно використовується розведенні водою фарби середньої частини тональної шкали. Вибір кольорового проміжку різної насиченості хроматичних кольорів визначає загальний тоновий лад твору, ступінь тональних контрастів, що є основою для гармонізації колірних відносин та створення колориту. Так, яскраві та насичені теплі кольори гармонізують наближеністю тонів і навпаки, складні за кольором, сірі кольори роз'єднують тональний лад. Освітлення, як чинник візуального сприйняття, дуже різноманітне й варіативне, у навчальних етюдах денне світло – для вивчення кольору. Штучне світло застосовують для вивчення головних правил академічного зображення світлотіні як засобу створення художнього образу в образотворчому мистецтві.

Назва акварельних фарб походить від латинського слова «аqua» – вода. Розчиняються фарби за допомогою води. Особливістю акварельних фарб є прозорість і яскравість кольорів. В акварельній техніці не застосовують білила, білим є аркуш паперу, на якому шарами в декілька прийомів або в один прийом накладається фарба. Світло, віддзеркалене від білого паперу, зафарбоване чистим кольором фарби, сприймається оком як колір насичений і яскравий. Тобто потрібно прагнути до прозорості кольорового шару. Густо нанесені кольори, яскраві у вологому стані, при висиханні стають брудними та зів'язлими. Усі кольори при висиханні світлішають, тому потрібно,

враховуючи таку особливість акварелі, писати дещо яскравіше. В акварельному живопису існують два основних методи – лєсування й аля-прима. Живописні етюди та ескізи різняться й за способом виконання (етюди з натури, ескізи з пам'яті або за уявою); за призначенням (пошукові етюди, композиційні і декоративні ескізи), за техніко-технологічними властивостями (акварельні, виконанні гуашшю, акриловими фарбами), за метою навчального завдання (реалістичні, декоративно-площинні тощо).

Тривалий за часом етюд передбачає усвідомлене та ґрунтовне проникнення у сутність форми та світло-кольорових відносин натури, навчитися передавати різну фактуру матеріалів і предметів, що розвиває впевненість і фахову майстерність.

Кольори мають різні значення та асоціації в різних культурах і контекстах. Наприклад, у західній культурі червоний символізує любов і пристрасть. У китайській культурі, з іншого боку, це приносить удачу та багатство. Синій колір часто асоціюється зі спокоєм і безтурботністю, тоді як жовтий асоціюється зі щастям і радістю. Зелений символізує природу та ріст, фіолетовий – королівську владу та розкіш. Тому при виконанні живопису аквареллю велику увагу приділяють вивчені відтінків теплих і холодних кольорів та їх поєднання.

Ланцюжок простих асоціацій дозволяє будь-якій не підготовленій людині моментально виділити з усього спектру найтепліший і найхолодніший колір. Тепле – вогонь, сонце – червоний, помаранчевий; холодне – лід, вода, сніг – синій, блакитний.

Практичним наслідком цього інтуїтивного зв'язку є кольорові маркери у побуті: кран із гарячою водою відзначений червоним, кран із холодною – синім. Шкала позитивних температур градусника – червона, шкала мінусових температур – синя. Стійку асоціацію теплого з червоним, а холодного із синім можна сміливо записати до списку базових стереотипів людини.

Синій, блакитний, фіолетовий прийнято називати холодними кольорами, а червоний, помаранчевий та жовтий – теплими.

Якщо ж спитати у звичайної людини про теплоту зеленого, лілового, оливкового, лимонного та інших проміжних кольорів, швидше за все це питання поставить його в глухий кут.

Давайте розберемося, що впливає на теплоту кольору і чому колір стає теплим чи холодним. І почнемо із самого початку. В школі навчають поділу кольорів на теплі та холодні, зазвичай кажуть, що синій, блакитний, бірюзовий, фіолетовий – холодні кольори, а жовтий, коричневий, помаранчевий, червоний – теплі. Для закріплення цього зв'язку наводять асоціативний приклад: зима та крига – холодні, а літо та вогонь – теплі. Це, безперечно, правильно.

На цьому, як правило, навчання «теплий-холодний» закінчується. За великим рахунком, і асоціативний ряд на тепле та холодне теж закінчується десь тут, унаслідок чого у розподілі інших кольорів на теплі та холодні різні автори мають різні точки зору.

Спрощений поділ колірної кола на теплу та холодну половину. Ліворуч від вертикалі – холодні «сині» кольори, праворуч – теплі «червоні» (рис. 1).

**Рис. 1. Схема утворення кольорів – коло І. Іттена.
Види кольорових властивостей акварельної живописної техніки
тепліх і холодних відтінків за колом**

Отже можна розділити кольори на теплі та холодні у кольоровому колі І. Іттена. Проведіть подумки вертикаль через жовтий і пурпурний, розділяючи коло на дві частини. Всі кольори по «червоний» бік поділу – жовто-жовтогарячий, помаранчевий, червоний, пурпуровий – вважаються умовно-теплыми. Усі кольори з іншого «синього» боку – жовто-зелений, зелений, синьо-зелений, синій, фіолетовий – вважаються умовно-холодними. Кольори, через які проходить межа теплоти – жовтий та пурпуровий – можуть бути при такому поділі і теплими, і холодними залежно від своїх домішок. Наприклад, золотисто-жовтий буде теплим, а лимонно-жовтий – холодним. Це зрозумілий, але досить умовний підхід до поділу кольорів.

Абсолютна якість теплоти/холоду має тільки оранжево-червоний полюс і синьо-блакитний. Всі інші кольори займають проміжне положення на шкалі «теплий-холодний». Чим ближче колір до холод-

ного полюса (синьо-блакитного), тим він холодніший. Чим ближче колір до теплого полюса (оранжево-червоного), тим він тепліший.

У той же час, чим далі колір віддалений від полюса теплоти/холоду, тим більше його сприйняття як «теплий» або «холодний» стає відносним, тобто залежить від сусідніх кольорів. Тому не дивно, що з оцінкою проміжних кольорів виникають суперечки. Найчастіше тільки при порівнянні двох кольорів ми можемо сказати, що один із них тепліший, а інший – холодніший. Наприклад, малиновий холодніший, ніж червоний, але тепліший, ніж ліловий.

Висновок. Кожен колір має теплий та холодний відтінок. Про жовтий я вже згадувала вище. Порівняйте – теплий золотисто-жовтий та холодний лимонно-жовтий. І той, і інший колір сам по собі в побуті більшість людей назве просто «жовтим». Однак, на кольоровому колі лимонно-жовтий лежить ліворуч, ближче до зелених тонів, а золотисто-жовтий лежить правіше, ближче до помаранчевих тонів. Тому, ми однозначно можемо сказати, що лимонний колір холодніший за золотистий. У парі вони є теплим і холодним нюансами жовтого.

На наступних схемах показано рух кольору до холодного та теплого відтінку на прикладі жовтого, блакитного, зеленого та червоного. У кожному з цих подвійних рядів верхній ряд є відтінку теплого а нижній ряд відтінку холодного одного кольору (рис. 2–3).

Рис. 2. Схеми руху кольору до теплого та холодного відтінку на прикладі жовтого, блакитного, зеленого та червоного кольорів

Порівняйте між собою дві асоціації:

1. Гаряча суперечка, теплий прийом, привітна людина, активність, лють, гнів, розпал пристрастей, вогонь, жаркий секс, спекотна жінка, теплий полудень. Кольори – червоний, багряний, помаранчевий.

2. Холодна людина, освіжаючий душ, тонка крига, водна гладь, пронизливий погляд, свіжий бриз, синій туман, блакитна мрія, небесні далечинь, холодна морок. Кольори – синій, блакитний, фіолетовий.

**Рис. 3. Приклади постановок у теплових гамах:
холодні, теплій, тепло-холодній**

Колірна температура – один з важливих аспектів кольору. Яскравий дієвий образ, що запам'ятовується, виходить тільки тоді, коли він побудований на фізіології людини, тобто активує потрібні зв'язки в нервовій системі і викликає конкретні емоції. Такі асоціативні ряди є основою при виборі палітри кольору картини, дизайну інтер'єру, одягу, графічному дизайні або образній фотографії при зйомці в студії. Розуміння психології кольору може допомогти дизайнерам створювати простори, які викликають певні емоції та почуття.

Література

1. Barnes – Mellish G. Watercolor workshop / G. Barnes. – Mellish. – New York : DK Publishing, 2006. – 128 p.
2. Джонстон К. Р. Малювати легко. До 20 екскрементів з аквареллю / К. Р. Джонстон. – Харків : Жорж, 2020. – 96 с.
3. Жердзицький В. Є. Живопис. Техніка і технологія : навч. посіб. / В. Є. Жердзицький. – Харків : Колорит, 2006. – 327 с.
4. Живопис : навч. посіб. / О. Ч. Чирва, А. В. Сімонова, М. Лобко-Зампасі та ін. ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. – 149 с.
5. Печенюк Т. Кольорознавство : підручник для студ. вищ. навч. закл. / Т. Печенюк. – Київ : Грані-Т, 2010. – 192 с.
6. Шевнюк О. Л. Методика навчання образотворчого мистецтва у вищих навчальних закладах : навч. посіб. / О. Л. Шевнюк. – Київ : Освіта України, 2017. – 311 с.
7. Шпак В. О. Акварель. Основи живопису : навч. посіб. – Одеса : АДЕФ-Україна, 2013. – 256 с.